

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa, Complectens Omnia Morum Præcepta, Et Principia Decisionis Omnium Conscientiæ Casuum, Suis Quæque Momentis Stabilita

Ad usum Parochorum, & Confessariorum

Continens Tractatus de Conscientia, de Legibus, de Peccatis, de Virtutibus
Theologicis, de Religione, & Beneficiis. Adjunctis in hac editione
Propositionibus ad hanc usque proscriptis

Antoine, Paul-Gabriel

Ingolstadii, 1734

VD18 90392140

Cap. I. De Conscientia vera, seu recta erronea, & perplexa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40986

Hinc conscientia differt à synderesi ut actus ab habitu: Nam synderesis est habitus, seu cognitio primorum principiorum moralium, qualia sunt: *Bonum faciendum: peccatū fugiendum: Deus colendus & amandus: quod tibi non vis fieri, alteri ne feceris: suum cuique reddendum, &c.* Conscientia autem est iudicium applicans principium morale alicui actioni particulari v. g. *non debeo huic homini inferre hoc damnum, &c.*

Conscientia dividitur in veram seu rectam, & erroneam; certam & in certam; probabilem & improbabilem; scrupulosam & laxam; perplexam & dubiam.

CAPUT I.

De conscientia vera, seu recta, erronea, & perplexa.

NOta. conscientia vera seu recta est ea, quæ dicitur aliquid in particulari esse licitum vel illicitum, bonum aut malum, quod reverà tale est in se. Erronea seu falsa est, quæ dicitur esse hinc & nunc licitum vel illicitum, bonum vel malum, quod reipsà tale non est. Hæc duplex est, alia erronea vincibiliter, seu ex errore, qui depelli potuit & debuit; alia erronea invincibiliter, seu errore, qui depelli non potuit, aut non debuit.

Q. I.

Q. 1. *An tenemur sequi conscientiam veram ac rectam dictantem aliquid præceptum vel vetitum esse?*

Resp. Aff. quia dicit esse faciendum, vel omittendum id, quod Lex æterna præscribit faciendum vel omittendum esse hinc & nunc, seu in talibus circumstantiis. Quare qui contra conscientiam rectam agit, peccat; quia agit contra Legem divinam intimatam per dictamen rectæ rationis. Porro an conscientia recta ac vera dici debeat proxima regula actuum humanorum, an duntaxat intimatio talis regulæ, quæ sit tantum Lex, seu præceptum, non refert ad praxim.

Q. 2. *An & quale peccatum est agere contra Conscientiam erroneam?*

Resp. I. Actio vel omissio contra conscientiam sive vincibiliter, sive invincibiliter erroneam dictantem esse illicitam, est semper peccatum, quamvis ex se sit licita. *Ita omnes.* Constat 1. ex Rom. 14. *qui autem discernit* (scilicet inter cibos, falso putans aliquos præ aliis adhuc esse à Deo vetitos) *si manducaverit, damnatus est, quia non ex fide.* *Omne autem, quod non est ex fide peccatum est.* Id est, (ut interpretantur Patres & Conc. gener. Later. 4.

patétque ex contextu) omnis actio vel omissio, quæ non est ex dictamine conscientia, seu ex persuasione quod sit licita, peccatum est. At omnis actio, vel omissio, quæ est contra conscientiam sive rectam sive erroneam, non est ex persuasione quod sit licita: Ergo peccatum est.

2. Ex Cap. 3. de Restitut. spoliat.
Quid quid sit contra conscientiam, edificat ad gehennam.

3. Quia agens contra conscientiam erroneam, vult peccatum; cum velit actionem vel omissionem, quam judicat esse peccatum. Nam esto, tale objectum non sit reipsa illicitum, sed licitum: at voluntas illud amplectendo consentit in objectum sibi propositum ut malum, ideoque in objectum malum: objectum enim voluntatis est bonum vel malum non quomodo-cumque, sed prout ab intellectu proponitur. Item is reipsa quantum in se est, sectatur malum, faciendo id quod putat esse malum. Præterea qui facit aliquid de se bonum, putans esse malum, in æstimatione prudenti censetur perinde velle malitiam ac si actio illa esset reipsa de se mala: cum nolit ab illa abstinere, quamvis ei proponatur ut mala. Ergo peccat.

Resp. II. Peccatum, quod contra conscientiam erroneam agendo admittitur, habet eam speciem & gravitatem, quam quis ex errore judicat inesse actioni vel omif-

DE CONSCIENTIA.

5

omissioni suæ. *Est communis* quia is vult objectum, in quo talem speciem & gravitatem malitiæ apprehendit; & sic vult saltem interpretativè talem speciem & gravitatem malitiæ sibi ab intellectu propositam; habetque affectum ad peccatum talis speciei & gravitatis: cum voluntas feratur in malum prout concipitur. Brevius, is vult peccatum committere, quale esse conscientia dicitur.

Hinc peccat mortaliter contra temperantiam, qui falsò putans tali die esse jejunium, non jejunat; contra justitiam, qui non restituit id quod falsò putat non esse suum; contra charitatem qui falsò judicans se debere mentiri ad servandam vitam proximi, non mentitur. Supple semper, nisi deponat prudenter hanc conscientiam erroneam.

Nota. Licet is, qui contra conscientiam erroneam agit, perinde peccet, ac alter qui contra rectam; non incurrit tamen easdem pœnas humanas ac censuras; quia hæ non imponuntur nisi transgressoribus legis veræ, non autem putatiæ. Hinc non incurrit excommunicationem, qui facit actum, quem falsò putat esse prohibitum sub tali censura; nec qui percutit Laicum, putans esse Clericum.

Resp. III. Qui facit, quod falsò putat esse illicitum, non distinguens an veniale an mortale sit, peccat mortaliter. Tum quia vult

A ;

ob-

objectum illud etiamsi esset mortaliter malum, & sic vult saltem interpretativè peccatum mortale committere: tum quia se exponit morali periculo peccandi graviter spectatâ suâ mente. *Ita Azor, Vasquez, Sanchez, &c.* Quod si apprehendat peccatum in genere tantùm & non in ulla specie, peccat contra charitatem Dei, & propriam, vetantem quodlibet peccatum, utpote offensam Dei, & malum peccantis.

Q. 3. An licet agere secundùm conscientiam erroneam?

Resp. I. Si sit invincibilitet erronea, non solùm licet huic obsequi, quia ignorantia invincibilis excusat à peccato, cùm tollat omne voluntarium circa malum; sed etiam tenemur eam sequi in iis, quæ dicat esse præcepta vel prohibita. Quia alioquin cum ipsa deponi nequeat, ageremus contra illam, quod non licet, ut dixi.

Non tamen est propriè regula morum, nec propriè obligat, cùm non sit legis veræ intimatio. Sed tenemur sequi talem conscientiam, quia non possumus aliter peccatum vitare; cùm deponi nequeat, & non liceat contra illam agere.

Dices. Hinc sequitur quòd aliquis possit necessariò peccare v. g. in hoc casu. Mulier gerens curam infirmi die festo, putat ex errore invincibili. se peccare, si omittat fa-

sacrum, & si deserat infirmum; nec potest tunc errorem suum deponere: unde utrumvis agat, agat contra conscientiam, & sic necessariò peccabit.

Resp. In hoc casu non erit libera moraliter, ideoque non peccabit, modo eligat id, quod minùs malum esse judicat. Quamvis enim possit ex duobus illis alterutrum eligere, non est tamen libera ad non agendum contra conscientiam, cùm utrâvis parte electâ culpam apprehendat. Ad culpam autem imputabilem requiritur libertas, quâ culpa vitari potuerit.

Resp. II. Nunquam licet agere secundùm conscientiam vincibiliter erroneam dictantem aliquid esse licitum: quia fiet et culpabiliter aliquid illicitum; cùm ignorantia vincibilis, utpote voluntaria, non excuset à peccato, & id quod ex ea fit, sit saltem indirectè voluntarium. Neque etiam licet agere contra eam, ut modò dixi, sed ipsa deponi debet.

Hinc si quis ex errore vincibili judicet se debere furari, ut subveniat egeno non laboranti extrema necessitate, peccat contra justitiam, si furetur. Quia furtum est vetitum, & ei voluntarium est ut malum in causa, nempe in negligentia inquirendi veritatem. Si verò non furetur, peccat contra charitatem: quia non agit id, quod lege charitatis præceptum esse existimat. Quare talis conscientia deponi debet pru-

denter, rem pro ejus gravitate diligenter perpendendo, pios & peritos consulendo, praxim timoratorum attendendo, &c. Quòd si error jam deponi nequeat, & electio urgeat, v. g. Si non possis veritatem per te invenire, nec adsit peritior, quem consulas; tunc debes orare & elicere actum contritionis de priori peccato ignorantia, & eligere eam partem, in qua putas esse minus mali: & sic excusaberis ab ulteriori culpa, quia tunc error è vincibili fiet invincibilis & involuntarius, cum ejus causa fuerit retractata, & facias jam quod in te est, ut non pecces. Teneris tamen resarcire damnum illatum: Nam retractatio culpæ non facit ut non fuerit liberè posita causa damni, neque ut damnum ex ea non sit secutum; & sic non impedit obligationem illud restituendi necessariò annexam injuriæ damnosæ.

Q. 4. Quid est conscientia perplexa?

Resp. Est judicium practicum dictans esse peccatum; sive actus hîc & nunc fiat, sive omittatur. v. g. Sive mentiaris ad impediendum homicidium, sive non mentiaris. Cùm hoc judicium sit erroneum, deponi debet: nam quisque tenetur adhibere medium necessarium ad vitandum illud, quo putat Deum offendi. Quòd si deponi nequit, culpa vitabitur eligendo minus malum, putà mendacium in allata hypothese, ex c. *duo mala* dist. 13. Non enim

aim

nim peccat, qui facit, quod in se est ad vitandum peccatum. Quod si eligas id, quod apparet majus malum, peccas secundum quantitatem excessus apprehensi, nam hunc excessum libere eligis. Si utraque pars appareat æque mala, non peccabis alterutram eligendo, quia cares libertate sufficiente ad peccandum imputabiliter. Hinc non peccat, qui detentus in carcere putat se peccare omissione sacri, quod audire vellet, sed non potest: quia hæc omisso non est ei voluntaria, nec libera.

CAPUT II.

De conscientia certa & dubia.

Nota. Conscientia certa est actus, quo intellectus prudenter & firmiter, seu absque dubio & formidine falsitatis saltem rationabili judicat aliquid hinc & nunc esse licitum vel illicitum. Incerta verò est actus, quo intellectus sic judicat aliquid esse licitum vel illicitum, ut simul judicet rem fortè aliter se habere. Dixi *prudenter*, nam certitudo duo dicit, nempe prudentiam, & firmitatem adhesionis; & firmitas sine prudentia non est certitudo, sed pertinacia. Quare conscientia certa debet excludere omnem rationabilem dubitationem

A s

nem